

Ümumi təhsil haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 42-ci maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin təmin olunması sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsiplərini, ümumi təhsilin təşkilatı-hüquqi və iqtisadi əsaslarını müəyyən edir.

Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsil "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, insan hüquqları haqqında beynəlxalq konvensiyalara və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı digər beynəlxalq müqavilələrə əsaslanır, təhsil sahəsində Azərbaycan xalqının dəyərlərinin və ümumbəşəri dəyərlərin prioritetliyi əsasında dünya təhsil sistemi inteqrasiya olunaraq inkişaf edir.

1-ci fəsil ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1. Əsas anlayışlar

1.0. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.0.1. **Ümumi təhsil** - təhsilalanlara elm üçün ümumi əsaslarını öyrədilməsini, zəruri bilik, bacarıq və vərdişlərin aşılanmasını, onların həyata və əmək fəaliyyətinə hazırlanmasını təmin edən təhsil pilləsi;

1.0.2. **Ümumi təhsil müəssisəsi** - ümumi təhsil pilləsində hər üç səviyyəsinin və ya hər hansı səviyyəsinin (səviyyələrinin) təşkil olunduğu təhsil müəssisəsi;

1.0.3. **Ümumi orta təhsil** - ümumi təhsilin icbari hesab olunan və məzunlarına dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə başa çatan səviyyəsi;

1.0.4. **Ümumtəhsil internat məktəbi** - əqli və fiziki cəhətdən normal inkişaf etmiş və ya sağlamlıq imkanları məhdud olan, yaxud valideyn himayəsindən məhrum uşaqlar üçün sətəllik fəaliyyət göstərən məktəbi təhsil müəssisəsi;

1.0.5. **Ümumi təhsil pilləsinin səviyyələri** - ümumi təhsil pilləsini təşkil edən və varislilik əsasında hər biri üzrə müvafiq tədris proqramlarının həyata keçirildiyi ibtidai, ümumi orta və tam orta təhsil səviyyələri;

1.0.6. **Ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası** - təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin dövlət təhsil standartlarına uyğunluğunun və onun statusunun müəyyənləşdirilməsi prosesi;

1.0.7. **Ümumi təhsil müəssisələrində psixoloji xidmət** - valideynlərə, rəhbər və pedaqoji işçilərə əməkdaşlıq yolu ilə şagirdlərin meylli və maraqlarının, təhsil, sosial-mənavi problemlərinin öyrənilməsinə və onlara zəruri hallarda pedaqoji-psixoloji dəstək göstərilməsini təmin edən xidmət növü;

1.0.8. **Ümumi təhsilin dövlət standartı** - ümumi təhsilin məzmununa, idarə olunmasına, infrastrukturuna, maddi-texniki və tədris bazasına, təhsilverənlərin keyfiyyət göstəricilərinə, təhsilalanların bilik, bacarıq və vərdişlərinə verilən minimum tələb və normaları əhatə edən ümumi normalar məcmusu;

1.0.9. **Ümumi təhsil proqramı (kurikulum)** - fənlər üzrə kurikulumları, dərscdənkənar məşğələləri (fakültativ kursları), məktəbdənkənar təhsil proqramlarını, tədris planlarını özündə əks etdirən dövlət sənədi;

1.0.10. **akkreditasiya şəhadətnaməsi** - müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən verilən və ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətini davam etdirilməsinə hüquqi əsas yaradan sənəd;

1.0.11. **azkəmplektli məktəb** - paralel siniflər və şagirdlərinin ümumi sayı 100 nəfərdən az olan məktəb;

1.0.12. **beynəlxalq akkreditasiya** - ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin beynəlxalq standartlara uyğunluğunun beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən könlülü əsasında qiymətləndirilməsi;

1.0.13. **beynəlxalq səviyyədə akkreditasiya olunan təhsil proqramı** - beynəlxalq təşkilat və ya xarici dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş standartlara uyğun təbiiq edilən və məzurlarına iki və daha çox xarici ölkələrin ali təhsil müəssisələrində təhsil almaq hüququ verən təhsil proqramı;

1.0.14. **defektoloji** - əqli və ya fiziki məhdudiyetləri olan uşaqların təhsili və korreksiya ilə məşğul olan ali təhsilli mütəxəssis;

1.0.15. **dərscdənkənar məşğələ (fakültativ kurs)** - şagirdlərin meylli, maraq və qabiliyyətinə uyğun olaraq, biliklərinin genişlənməsinə, yaradıcılıq qabiliyyətinin inkişafına və peşəyönümünə yönəlmis məşğələ forması;

1.0.16. **fənn kurikulumu** - fənnin məqsəd və vəzifələrini, fənnin tədrisində verilən tələbləri, ümumi təhsilin səviyyələri və hər bir sinif üzrə təlim nətəcələrini, təlim strategiyalarını, fəndaxil və fənlərarası inteqrasiyası, qiymətləndirmə vasitələri və meyarlarını, təlim materiallarının planlaşdırılması üzrə metodik tövsiyələri özündə ehtiva edən sənəd;

1.0.17. **güüncülaşdırilmiş qrup** - dərscdənkənarı və ya dərscdənkənar vaxtda fəaliyyət göstərən və ibtidai sinif şagirdlərinin inkişafına yönəlmis təşkilatı forma;

1.0.18. **himayəçilər şurası** - ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətində, mövcud problemlərin həllində yaxından iştirak edən, təhsil müəssisəsinə ayrı-ayrı fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən göstərilən yardımların toplanması, qeydiyyata alınması və istifadə olunmasına ictimai nəzarəti həyata keçirən, könlülülərdən ibarət özüündə rəhbər orqanı;

1.0.19. **ibtidai təhsil** - ümumi təhsilin birinci səviyyəsi;

1.0.20. **icbari dispanserizasiya** - uşaqların sağlamliyinin qorunması, normal fiziki inkişafının təmin edilməsi və xəstəliyinin ilkin mərhələdə aşkar edilməsi məqsədilə kompleks profilaktika, diaqnostika və müalicə-sağlamlaşdırıcı tədbirlərdən ibarət olan aktiv dinamik müşahidə sistemi;

1.0.21. **inklüziv təhsil** - sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqların ümumi təhsil müəssisəsində xüsusi şərait yaradılması və xüsusi təlim vasitələri ilə sağlamlıq şagirdlərlə eyni sınıfdə təhsilə cəlb edilməsi;

1.0.22. **innovasiya (ümümi təhsildə)** - təhsilin məzmunu, qiymətləndirilməsi və idarə olunması, təlim strategiyaları və metodikalarının keyfiyyətcə yaxşılaşdırılması sahəsində təbiiq edilən yeniliklər;

1.0.23. **inteqrasiya (ümümi təhsildə)** - təlim prosesini təşkil edən mərhələlər və müxtəlif fənlər üzrə məzmun standartları arasında üzvi əlaqələrin qurulmasını ehtiva edən didaktik prinsip;

1.0.24. **inteqrasiya təlimi internat tipli təhsil müəssisəsi** - sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərlə sağlamlıq şəxslərinin birgə təhsil alınması üçün xüsusi şərait yaradılmış ümumi təyinatlı təhsil müəssisəsi;

1.0.25. **qabaqcil (yaradıcı) pedaqoji təcrübə** - müəllim tərəfindən pedaqoji prosədə orijinal metodlar, vasitələr, üsullar təbiiq edilməklə, pedaqoji ustalıq və novatorluq nümayiş etdirilməklə innovativ fəaliyyət nəticəsində səmərəli nəticələr əldə edilməsi;

1.0.26. **loqoped** - uşaqların nitq qüsurlarının korreksiyasını həyata keçirən ali təhsilli mütəxəssis;

1.0.27. **məktəbhəzirlük təhsili** - 5 yaşlı uşaqların məktəb təliminə psixoloji hazırlığının təmin edilməsi məqsədilə təşkil edilən ümumi təhsilin ilk mərhələsi;

1.0.28. **metodik şura** - ümumi təhsil müəssisəsində metodik xidmətin təşkil və həyata keçirilməsini təmin edən qurum;

1.0.29. **metodist** - ümumi təhsil müəssisələrində müvafiq fənnin tədrisində metodik rəhbərliyi həyata keçirən, müasir təlim metodları və texnologiyalarının tətbiqi üzrə müəllimlərə bələdçilik xidməti göstərən ali pedaqoji təhsilli mütəxəssis;

1.0.30. **müəllim köməkçisi** - inklüziv təhsilin həyata keçirildiyi ümumi təhsil müəssisələrində pedaqoji prosesin təşkilində müəllimə kömək edən ixtisaslı mütəxəssis;

1.0.31. **pedaqoji fəaliyyət** - təhsilalanların bilik və bacarıqlara yiyələnməsinə, Azərbaycan xalqının dəyərləri və ümumbəşəri dəyərlər ruhunda tərbiyəsini, şəxsiyyətini kimi formalaşdırmağa yönəlmis fəaliyyət;

1.0.32. **pedaqoji şura** - ümumi təhsil müəssisəsinin kollegial ali idarəetmə orqanı;

1.0.33. **sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxs** - xüsusi şərait yaradılmadan təhsil almasında çətinliklər yaranan sabit fiziki, psixi, əqli və ya hissiyət pozuntuları olan şəxs;

1.0.34. **sertifikasiya** - dövlət ümumi təhsil müəssisələrində (ümümi təhsil üzrə təhsilverənlərə mənasibətdə digər dövlət təhsil müəssisələrində) pedaqoji və idarəetmə fəaliyyəti ilə məşğul olan, ali və orta ixtisas təhsilində mülki təhsilverənlərin peşəkərlük səviyyəsinin və peşə yaradılığının yoxlanılması proseduru;

1.0.35. **sınıfədxaric və məktəbdənkənar tədbir** - ümumi təhsil müəssisəsində və ya ümumi təhsil müəssisəsindən kənar yerlərdə şagirdlərin əlavə bilik və bacarıqlar əldə etməsinə, dünyagörüşünün və məlumatlılıq səviyyəsinin genişlənməsinə, habelə asudə vaxtının səmərəli təşkiline yönəlmis tədbirlər;

1.0.36. **stasionar təhsil** - uzunmüddətli müalicədə olan şəxslər üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada ümumi təhsilin müalicə müəssisələrində müvafiq təhsil proqramlarına uyğun təşkil;

1.0.37. **tam orta təhsil** - ümumi təhsilin ayrı-ayrı təmayüllər üzrə və ya təmayüllər olmadan təşkil edilən və məzurlarına dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə başa çatan üçüncü səviyyəsi;

1.0.38. **tədris proqramı** - hər bir fənnin kurikulumunda təsbit olunmuş məzmun standartlarının reallaşdırılmasına xidmət edən tədris vahidlərinin ümumi məcmusu;

1.0.39. **təhsil xidmətləri** - "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əli müəyyən edilmiş xidmətlər, o cümlədən ümumi təhsil müəssisəsinin nizamnaməsi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrinə uyğun olaraq həyata keçirildiyi xidmətlər;

1.0.40. **təlim metodu** - müəllim və şagird arasında proqramda nəzərdə tutulmuş bilik, bacarıq və vərdişlərin ötürülməsi və mənimsənilməsinə, təlimin öyrədicisi, inkişafətdirici və tərbiyəədicisi məqsədlərinə nail olunmasına xidmət edən qarşılıqlı proses;

1.0.41. **təlim strategiyası** - psixoloji və didaktik prinsiplər əsasında müəyyən edilib təhsil prosesində təbiiq olunan forma, metod, üsul və vasitələrin məcmusu;

1.0.42. **təmayülləşmə** - tam orta təhsil səviyyəsində təlimin şagirdlərin meylli, maraq və qabiliyyətlərinə uyğun istiqamətlər üzrə müvafiq fənlərə üstünlük verilməklə xüsusi tədris planı və proqramları əsasında təşkil;

1.0.43. **xüsusi təhsil müəssisəsi** - sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxslərin təhsil alınması üçün xüsusi dövlət təhsil standartları və proqramları əsasında təhsil prosesini həyata keçirən təhsil müəssisəsi.

Maddə 2. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

2.1. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, "Təhsil haqqında", "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunlarından, bu Qanundan, ümumi təhsil sahəsində mənasibətləri nəzərdə tutan digər normativ hüquqi aktlardan və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

2.2. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin əsas məqsədi vətəndaşların ümumi təhsil sahəsində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ilə nəzərdə tutulmuş təhsil hüququna təmin etməkdir, ümumi təhsil prosesi iştirakçılarının hüquqlarını və vəzifələrini müəyyən etməkdir, onlar arasında münasibətləri tənzimləməkdən və ümumi təhsilin təşkilatı-hüquqi bazasını yaratmaqdan ibarətdir.

2.3. Bu Qanun Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən dini təhsil müəssisələrinə, xarici dövlətlərin diplomatik nümayəndəlikləri yanındakı təhsil müəssisələrinə şamil edilmişdir.

Maddə 3. Ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsipləri və istiqamətləri

3.1. Ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

3.1.1. humanistik - Azərbaycan xalqının dəyərlərinin və ümumbəşəri dəyərlərin, şəxsiyyətinin azad inkişafının, insan hüquqları və azadlıqlarının, sağlamlığın və təhlükəsizliyini, ətraf mühitə və insanlara qayğı və hörmətin, tolerantlıq və düzümlülüyun prioritet kimi qəbul olunması;

3.1.2. bərabərlik - ümumi təhsilin əqlantlığı, bütün şagirdlər üçün bərabər təhsil şəraitinin yaradılması və onların təhsil hüququnun təmin edilməsi;

3.1.3. inteqrasiya - ümumi təhsil sisteminin müxtəlif beynəlxalq təhsil təcrübələrinə uyğunlaşdırmaqla inkişaf etdirilməsi;

3.1.4. keyfiyyətlilik - ümumi təhsilin mövcud standartlara, normalara, sosial-iqtisadi tələblərə, şəxsiyyətin, cəmiyyətin və dövlətin maraqlarına uyğunluğu;

3.1.5. varislilik - ümumi təhsil sahəsində əldə olunmuş bilik və təcrübənin ardıcıl olaraq növbəti nəsələ ötürülməsi;

3.1.6. çəvkillik - ümumi təhsil sisteminin sosial-iqtisadi həyatda baş verən dəyişikliklərə adekvat uyğunlaşması, yeniliklərin qiymətləndirilib vaxtında təbiiq edilməsi;

3.1.7. fasiləsizlik, vəhdətlik - mövcud təhsil standartları, tədris proqramları və planları əsasında təhsilin bir neçə səviyyərdə əldə edilməsi imkanını, təhsilin ayrı-ayrı pillələri arasında qarşılıqlı əlaqənin təmin olunması;

3.1.8. demokratiklik - təhsilalanların azad düşüncə ruhunda tərbiyə edilməsi, təhsilin dövlət-içtimai əsaslarla təşkil və idarə edilməsinin genişləndirilməsi, təhsil müəssisələrinin muxtariyyətini artırılması.

3.2. Ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri aşağıdakılardır:

3.2.1. ümumi təhsilin məzmununun fərdin, cəmiyyətin və dövlətin tələblərinə, elmi-texniki tələqlərinin inkişafına çevik uyğunlaşdırılması;

3.2.2. ümumi təhsilin inkişafı üçün stimullaşdırıcı tədbirlərin təbiiq;

3.2.3. sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxslərin inklüziv təhsilin təşkil;

3.2.4. ümumi təhsilin müasir infrastrukturunun yaradılması və davamlı inkişafının təmin edilməsi;

3.2.5. ümumi təhsilin inkişafı üzrə dövlət proqramlarının təsdiqi və həyata keçirilməsi;

3.2.6. ümumi təhsil sisteminin dayanıqlı maliyyələşdirilməsinin təmin edilməsi;

3.2.7. təhsilverənlərin peşəkərlük səviyyəsinin davamlı olaraq yüksəldilməsi.

Maddə 4. Ümumi təhsil sahəsində dövlətin vəzifələri

4.0. Ümumi təhsil sahəsində dövlətin vəzifələri aşağıdakılardır:

4.0.1. ümumi təhsil sahəsində dövlət siyasətinin formalaşdırmaq və həyata keçirmək;

4.0.2. ümumi təhsil sisteminin inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirmək;

4.0.3. ümumi təhsil sisteminin inkişafı məqsədilə dövlət proqramlarını təsdiq etmək və onların icrasına nəzarəti həyata keçirmək;

4.0.4. ümumi təhsilə dair normativ hüquqi aktlar qəbul etmək;

4.0.5. ümumi təhsilin dövlət standartlarını təsdiq etmək və icrasına nəzarəti həyata keçirmək;

4.0.6. sağlamlıq imkanları məhdud olan şəxslərin təhsili üçün xüsusi təhsilin dövlət standartlarını təsdiq etmək;

4.0.7. ümumi təhsil müəssisələrinə uşaqların qəbulu, şagirdlərin sınıfdən-sinfə keçirilməsi və yerədaşlığını qaydasını təsdiq etmək;

4.0.8. ümumi təhsilin inkişafına ayrılan dövlət büdcəsi vəsaitinin həcmi, maliyyə mexanizmlərini və normativlərinin müəyyənləşdirmək və icrasına nəzarət etmək;

4.0.9. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin rəhbərliyini vəzifəyə təyın etmək və vəzifədən azad etmək;

4.0.10. dövlət və bələdiyyə tərəfindən yaradılan ümumi təhsil müəssisələrinin nümunəvi nizamnaməsini təsdiq etmək, bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisələrinin nizamnamələrinə rəy vermək;

4.0.11. tədris ilinin müddətini müəyyən etmək;

4.0.12. ümumi təhsil müəssisələri üçün dərsliklər, dərs vəsaitlərini və digər tədris-metodik vasitələrin müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada hazırlanmasını təmin etmək;

4.0.13. ümumi təhsil müəssisələrinin tədris, metodik, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, rəqəmsal tədris resursları və digər texniki vasitələrlə təminatını həyata keçirmək;

4.0.14. özəl və bələdiyyə ümumi təhsil müəssisələrinin fəaliyyətini təşviq etmək və dəstəkləmək, onlara metodik kömək göstərmək;

4.0.15. ümumi təhsil müəssisələrinin infrastrukturuna, tikintisinə, maddi-texniki təchizatına dair vəh normaları, ümumi sanitariya-giygənə və təhlükəsizlik tələblərini, şagird yərləri ilə təminat normativlərini təsdiq etmək;

4.0.16. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin nümunəvi ştatlarını və xərc normalarını müəyyən etmək;

4.0.17. ümumi təhsil sisteminə dəvət idarəetmə və qərar qəbul etməni təmin edən Təhsil Mərkəzləşdirilmiş İnformasiya Sistemini (TMS) yaratmaq və onun digər təhsil pillələri üzrə elektron məlumat bazalarına inteqrasiyasını təmin etmək;

4.0.18. təlim-tərbiyə prosesində müasir təhsil texnologiyalarının və innovasiyaların tətbiqinə, təhsilverənlərinin peşəkərlilik inkişafına şərait yaratmaq;

4.0.19. ümumi təhsilin keyfiyyətinə dövlət nəzarətini həyata keçirmək;

4.0.20. ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinə lisenziya vermək və ya onu ləğv etmək;

4.0.21. ümumi təhsil müəssisəsinin akkreditasiyası və təhsilverənlərinin sertifikatlaşdırılması qaydasını müəyyən etmək, akkreditasiyasını və sertifikatlaşdırılmasını həyata keçirmək;

4.0.22. ümumi təhsil müəssisəsində ödənişsiz tibbi xidmətin təşkil qaydasını müəyyənləşdirmək və dövlət ümumi təhsil müəssisəsində tibbi xidməti təmin etmək;

4.0.23. ümumi təhsil sahəsinə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi məqsədi ilə investisiya mühitinin yaradılmasını təmin etmək;

4.0.24. Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan, həmçinin Azərbaycan Respublikasının ərazisində qanuni əsaslarla yaşayan əcnəbllərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin ümumi təhsil müəssisələrində bərabər şərtlərlə təhsil almaq hüququnu təmin etmək;

4.0.25. dövlət ümumi təhsil müəssisələrində təhsilalanlar üçün geyim formalarının təsvirlərini təsdiq etmək;

4.0.26. ümumi təhsil pilləsində təhsilalanların attestasiyası, yekun attestasiyası qaydalarını müəyyən etmək və yekun attestasiyanı həyata keçirmək;

4.0.27. ümumi təhsil müəssisələrində pedaqoji işçilərinin dərs yükü normalını müəyyən etmək;

4.0.28. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin müəllimlərinin bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsini həyata keçirmək;

4.0.29. dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin pedaqoji kadrlara tələbatını müəyyən etmək, pedaqoji kadrların işə qəbulu qaydalarını təsdiq etmək və kədr təminatını həyata keçirmək;

4.0.30. məktəb yaşlı uşaqların icbari ümumi orta təhsilə cəlbini təmin etmək, icbari ümumi orta təhsilin həyata keçirilməsini nəzarət etmək;

4.0.31. ümumi təhsil haqqında dövlət sənədlərinin nümunələrini və onların verilməsi qaydasını təsdiq etmək;

4.0.32. ümumi təhsil müəssisələrində təhsilalanların peşəyönümünü işini təşkil etmək.

Maddə 5. Ümumi təhsil hüququna dövlət təminatı

5.1. Dövlət hər bir vətəndaşın ümumi təhsil alması üçün müvafiq şərait yaradılmasına təminat verir və ümumi təhsilin hər hansı səviyyəsindən və formasından məhrum edilməsinə yol vermir.

5.2. Dövlət cinsindən, irqindən, dilindən, dinindən, siyasi əqidəsindən, etnik mənsubiyətindən, sosial vəziyyətindən, mənşəyindən, sağlamlıq imkanlarından asılı olmayaraq, hər bir vətəndaşa ümumi təhsil almaq imkanı yaradılmasına və ayrışdırılmasına yol verilməsinə təminat verir.

5.3. Dövlət mülkiyyət formasından asılı olmayaraq, bütün ümumi təhsil müəssisələrinə qəbul olunmada, biliyin qiymətləndirilməsində, təhsilin növbəti pillədə davam etdirilməsində və digər məsələlərdə cinsindən asılı olmayaraq hər bir vətəndaşa bərabər imkanlar yaradılmasını təmin edir.

5.4. Dövlət hər bir vətəndaşın icbari ümumi orta təhsil almaq hüququnu təmin edir. Dövlət təhsil müəssisələrində hər bir təhsilalanın pulsuz ümumi təhsil almaq hüququ vardır.

5.5. Dövlət ümumi təhsil sahəsində istedadlı uşağı və gənclərin vaxtında aşkar olunması, inkişafı və dəstəklənməsinə, maddi vəziyyətindən asılı olmayaraq, istedadlı şəxslərin təhsilini davam etdirməsinə təminat verir.

Maddə 6. Tədris dili

6.1. Ümumi təhsil müəssisələrində tədris dili dövlət dili - Azərbaycan dilidir.

6.2. Vətəndaşların və təhsil müəssisəsi təsisçilərinin istəyi nəzərə alınaraq, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanla (qurumla) razılaşdırılmasına uyğun olaraq, ümumi təhsil müəssisələrində tədris müvafiq dövlət təhsil standartları və ya beynəlxalq səviyyədə akkreditasiya olunan təhsil proqramları əsasında digər dillərdə də aparıla bilər.

6.3. Tədris digər dillərdə aparılan ümumi təhsil müəssisələrində Azərbaycan dili, ədəbiyyatı, tarixi və coğrafiyası tədris olunmalıdır.

6.4. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində təhsilin dövlət təhsil standartları əsasında digər dildə almaq istəyən şagirdlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada təhsil almaq istədikləri tədris dili üzrə müşahidənlər keçirilir.

6.5. Azərbaycan dilini zəif bilən təhsilalanlar üçün müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) müəyyən etdiyi qaydada və təhsil proqramlarına uyğun hazırlıq sinifləri və kursları təşkil olunur.

2-ci fəsil ÜMUMİ TƏHSİLİN TƏŞKİLİ

Maddə 7. Ümumi təhsilin mahiyyəti və məqsədi

7.1. Ümumi təhsil Azərbaycan Respublikasında fasiləsiz təhsil sisteminin bir pilləsi olmaqla fərdin, cəmiyyətin və dövlə

Ümumi təhsil haqqında

Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Əvvəli 4-cü səh.

26.3. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində təhsilverənlərinin vəzifə maaşı və ona əlavələr müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

26.4. Dövlət və bələdiyyə ümumi təhsil müəssisəsi öz sərəncamında olan büdcədən kənar vəsait hesabına təhsilverənlərə və ümumi təhsil müəssisəsinin digər işçilərinə əlavə stimullaşdırıcı ödənişlər təyin edə bilər.

26.5. Sağlamlıq imkanları məhdud, inklüziv təhsili həyata keçirən, valideynlərini itirmiş və ya valideyn himayəsindən məhrum olmuş, ciddi tərbiyə şəraitinə ehtiyacı olan uşaqlar üçün xüsusi təhsil müəssisələrinin, istedadlı uşaqlar üçün təhsil müəssisələrinin, eləcə də yüksək dağlıq və sərhədyanı ərazilərdə, ucqar yaşayış məntəqələrində çalışan təhsil işçilərinin vəzifə maaşına əlavələr olunur.

26.6. Pedaqoji profilli ixtisaslar üzrə ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrini bitirmiş və ümumi təhsil müəssisələrində işə başlamış gənc mütəxəssislər üçün əlavə güzəştlər və stimullaşdırıcı tədbirlər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

Maddə 27. Pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olma

27.1. Ümumi təhsil müəssisələrində müvafiq ixtisas üzrə pedaqoji təhsilə malik olanlar, həmçinin müvafiq ixtisas üzrə pedaqoji təhsili olmayan ali təhsilli mütəxəssislər müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən etdiyi qaydada pedaqoji fəaliyyətlə məşğul ola bilərlər.

27.2. Aşağıdakı şəxslər pedaqoji fəaliyyətlə məşğul ola bilməzlər:

27.2.1. məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı ilə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olması qadağan edilənlər;

27.2.2. ağır, xüsusilə ağır cinayət törətməsinə görə məhkumluğu üstündən götürülməmiş və ya ödənilməmiş şəxslər;

27.2.3. fəaliyyət qabiliyyətsizliyinə və ya məhdud fəaliyyət qabiliyyəti olmasına, habelə bəzində tibbi xarakterli məcburi tədbirlərin tətbiqinə dair məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı olan şəxslər;

27.2.4. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən təsdiq

edilmiş siyahıda göstərilən xəstəliklərə görə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasına qadağa qoyulmuş şəxslər.

27.3. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) təsdiq etdiyi etik davranış qaydalarını pozduğuna görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş pedaqoji işçi 1 (bir) il müddətində pedaqoji fəaliyyətlə məşğul ola bilməz.

Maddə 28. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində təhsilverənlərin sertifikatlaşdırılması

28.1. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində (ümumi təhsil üzrə təhsilverənlərə münasibətdə digər dövlət təhsil müəssisələrində) işləyən təhsilverənlər 5 (beş) ildə bir dəfə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən sertifikatlaşdırılmalıdır. Dövlət ümumi təhsil müəssisələrində (ümumi təhsil üzrə təhsilverənlərə münasibətdə digər dövlət təhsil müəssisələrində) işləyən təhsilverənlərin sertifikatlaşdırma qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.

28.2. Aşağıdakı şəxslər sertifikatlaşdırılmadan keçməzlər:

28.2.1. hamilə qadınlar;

28.2.2. uşağının üç yaşınadək sosial məzuniyyətə olan və həmin məzuniyyət bitdikdən sonra 1 (bir) ildən az müddətdə müvafiq vəzifədə (peşədə) çalışan qadınlar (uşağını təkbaşına böyüdüən kişilər);

28.2.3. ilk dəfə işə qəbul olunanlar, 5 (beş) il müddətində;

28.2.4. azı üç dəfə sertifikatlaşdırılmadan keçmiş şəxslər.

28.3. Sertifikatlaşdırılmadan keçən şəxslərə 5 (beş) il müddətində dövlət ümumi təhsil müəssisələrində pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmaq hüququ verilir.

28.4. Üzrlü səbəblərdən sertifikatlaşdırmada iştirak etməyən və ya sertifikatlaşdırmadan keçməyən şəxslərin 1 (bir) il müddətində iş yeri saxlanılmaqla, təkrar sertifikatlaşdırmada iştirak etmək hüququ vardır. Təkrar sertifikatlaşdırmada iştirak etməyən şəxslər sertifikatlaşdırmadan keçməmiş hesab olunurlar.

28.5. Təkrar sertifikatlaşdırmadan keçməyən şəxslərlə əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə uyğun olaraq tənzimlənir.

4-cü fəsil ÜMUMİ TƏHSİLİN İQTİSADIYYATI

Maddə 29. Ümumi təhsil sistemində mülkiyyət münasibətləri

29.1. Ümumi təhsil müəssisəsinin əmlakı dövlət, bələdiyyə, təsisçi (təsisçilər), hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən onun mülkiyyətinə və ya istifadəsinə verilən, eləcə də bu Qanunda və nizamnaməsində əksini tapan fəaliyyət nəticəsində əldə etdiyi əmlakdan, o cümlədən ona məxsus əqli mülkiyyət məhsullarından ibarətdir.

29.2. Ümumi təhsil müəssisəsi mülkiyyətində və istifadəsində olan əmlakın saxlanması, qorunması və ondan səmərəli istifadə edilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Təhsil müəssisəsinin əmlakının idarə olunması ilə bağlı fəaliyyətinə nəzarəti təsisçi və ya onun səlahiyyət verdiyi şəxs həyata keçirir.

29.3. Ümumi təhsil müəssisəsinin maddi-texniki bazasının inkişaf etdirilməsi təsisçi (təsisçilər) tərəfindən ayrılan vəsait, həmçinin qanunda nəzərdə tutulmuş digər mənbələr hesabına həyata keçirilir.

29.4. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin özəlləşdirilməsinə, ümumi təhsil müəssisəsinin ərazisində profilindən kənar müəssisələrin yerləşdirilməsinə və fəaliyyətinə, hər hansı şəxsin (şəxslərin) məskunlaşdırılmasına yol verilmir.

29.5. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinə məxsus daşınmaz əmlakın qorunması və ərazisinin mühafizəsi ilə bağlı normativləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) müəyyən edir.

Maddə 30. Ümumi təhsil müəssisəsinin maliyyələşdirilməsi

30.1. Mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olaraq, ümumi təhsil müəssisəsi aşağıdakı mənbələrdən maliyyələşdirilir:

30.1.1. dövlət büdcəsinin vəsaiti;

30.1.2. təsisçinin (təsisçilərin) vəsaiti;

30.1.3. dövlət fondlarının vəsaiti;

30.1.4. ödənişli təhsil xidmətlərindən daxil olan vəsait;

30.1.5. kreditlər, qrantlar, ianələr;

30.1.6. innovasiya və bu Qanuna uyğun olaraq sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə olunan gəlirlər;

30.1.7. qanuna və nizamnaməsinə uyğun olaraq digər qanuni mənbələrdən əldə olunan vəsait.

30.2. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin maliyyələşdirilməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) müəyyən etdiyi maliyyə normativlərinə əsasən həyata keçirilir.

30.3. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin əldə etdiyi büdcədən kənar vəsait ona dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin miqdarına təsir göstərmir və nizamnaməsinə uyğun sərbəst istifadə edilir.

30.4. Zəruri hallarda müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) qərarı ilə azkomplektli dövlət ümumi təhsil müəssisələri mövcud normativlərdən üstün maliyyələşdirilə bilər.

30.5. Dövlət, ümumi təhsil müəssisələrində və təhsilverənlərdə sağlam rəqabəti və innovativ fəaliyyəti stimullaşdırmaq məqsədi ilə təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə qrant layihələrinin həyata keçirilməsi üçün qrantlar ayrılmasını təmin edir.

30.6. Özəl ümumi təhsil müəssisəsi öz maliyyə vəsaitini sərbəst idarə edir.

30.7. Bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisəsində təhsil haqqının məbləği təhsil proqramlarına uyğun olaraq sərbəst müəyyən edilir.

30.8. Bələdiyyə və özəl ümumi təhsil müəssisəsi ilə təhsilalanlar, valideynlər və ya digər qanuni nümayəndələr arasında münasibətlər müqavilə ilə tənzimlənir.

30.9. Ümumi təhsil müəssisəsinin əldə etdiyi vəsait bilavasitə müəssisənin maddi-texniki bazasının inkişafına, istedadı ilə fərqlənən təhsilalanların stimullaşdırılmasına, rəğbətləndirilməsinə və işçilərin sosial müdafiəsinə yönəldilir.

Maddə 31. Ümumi təhsil sahəsində sahibkarlıq və innovasiya fəaliyyəti

31.1. Ümumi təhsil müəssisəsi öz nizamnaməsi çərçivəsində profilinə və fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, təhsilin prioritetliyini əsas götürməklə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurumun) müəyyən etdiyi sahibkarlıq növləri ilə və innovasiya fəaliyyəti ilə məşğul ola bilər.

31.2. Sahibkarlıq və innovasiya fəaliyyətini təmin etmək üçün ümumi təhsil müəssisəsinin nəzdində müvafiq təcrübə-istehsalat sahələri, ödənişli əsaslarla dərnlər, maraq kursları, əlavə məşğələlər keçirilə, sərğilər və s. təşkil oluna bilər.

31.3. Ümumi təhsil müəssisəsinin işçilərinin səmərələşdirici təkliflərlə çıxış etmək və innovasiya fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququ vardır.

31.4. Dövlət ümumi təhsil müəssisəsinin sahibkarlıq fəaliyyətindən əldə etdiyi vəsait bilavasitə təhsilin inkişafına, təhsilalanların həvəsləndirilməsinə və işçilərin sosial müdafiəsinə yönəldilir.

31.5. Ümumi təhsil müəssisələri Azərbaycan Respublikasına avadanlıq, cihaz, qurğu və təhsil fəaliyyəti məqsədi ilə digər vasitələrin gətirilməsi zamanı müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş güzəşt və imtiyazlardan istifadə edirlər.

5-ci fəsil YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 32. Ümumi təhsil sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq

32.1. Ümumi təhsil sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikasının qanunları və tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr əsasında həyata keçirilir.

32.2. Ümumi təhsil müəssisəsinin bu Qanuna, "Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması, icrası və ləğv edilməsi qaydaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa və özünün fəaliyyət xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq, beynəlxalq təcrübədən yararlanmaq, xarici ölkələrin ümumi təhsil müəssisələri, təşkilatları və fondları ilə əlaqələr yaratmaq, əməkdaşlıq haqqında müqavilələr bağlamaq və qarşılıqlı əməkdaşlığın digər formalarını həyata keçirmək hüququ vardır.

Maddə 33. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun tələblərini pozan şəxslər Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyət daşıyırlar.

*İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti*

Bakı şəhəri, 29 mart 2019-cu il